

Regional Veteranplan for Hedmarken

Versjon: 1 - 2019
Vedtatt i kommunestyret:
Sak: 19/905

Våre veteraner – et felles ansvar, et felles løft

Siden 1947 har 100 000 nordmenn tjenestegjort i internasjonale operasjoner på vegne av Norge. Dette omfatter 100 operasjoner på fire kontinenter.

Mer enn 40 000 har bidratt i fredens tjeneste for Norge og det internasjonale samfunnet siden oppstarten av FN-operasjonen i Libanon i 1978.

Etter 1978 er det mellom 900 og 1000 veteraner fra våre 4 kommuner som har vært ute i tjeneste.

Denne planen er utarbeidet med bakgrunn i dialog mellom veteranene og representanter fra kommunene. Kommunene spiller en sentral rolle i anerkjennelsen og ivaretagelsen av veteranene. Målet er at vi på en bedre måte skal kunne anerkjenne, ivareta og følge opp våre veteraner.

Hedmarken har et aktivt veteranmiljø, og tilbakemeldingene tilsier at det er god dialog med kommunene og god støtte fra de ulike instansene.

Vår oppfordring er at vi må fortsette å sette pris på veteranene og gi de som trenger det den behandling og støtte de har behov for.

Einar Busterud (sign.) Ordfører i Hamar	Bente Elin Lilleøkseth (sign.) Ordfører i Løten	Anita Ihle Steen (sign.) Ordfører i Ringsaker	Nils Røhne (sign.) Ordfører i Stange
--	--	--	---

Innhold

1	Hva er en veteran og hvem er de?.....	4
2	Anerkjennelse.....	6
3	Ivaretagelse.....	7
4	Oppfølging.....	8
5	Et sted å være for veteranene.....	9
6	Ressurser og kontakter for veteraner og pårørende	10
7	Budsjett.....	11

1 Hva er en veteran og hvem er de?

Definisjonen på en veteran i Forsvaret er; – *personell som på vegne av den norske stat har deltatt i en militær operasjon, utenlands (INTOPS) eller i Norge.*

Veteranen kan være yrkesmilitær eller frivillig, kvinne eller mann i alle aldersgrupper. Det kan være en person som har deltatt i strid, trygget freden med sitt nærvær, eller begge deler. Veteranen kan være hvem som helst, bror, søster, sønn, datter, mor, far, kjæreste, nabo eller sambygding.

Det som forener veteranene, er viljen til å gjøre en innsats for landet vårt - hvor som helst i verden med liv og helse som innsats. Ofte vil dette være langt borte fra familie og venner, og med den belastningen det kan medføre for de som blir igjen hjemme.

Våre veteraner har tatt med et lite stykke Norge til utlandet, og et lite stykke utland hjem til Norge. De har hatt opplevelser på godt og vondt. Det skal vi støtte med en hånd, og gi anerkjennelse for, med den andre.

Mange av oss kjenner en veteran. De fleste veteraner er friske ressurspersoner med unik militær og sivil kompetanse, - en kompetanse som er viktig for samfunnet. Noen veteraner har fått fysiske og/eller psykiske skader, og kan med dette utgangspunkt også være viktige ressurspersoner.

Mange veteraner savner fellesskapet og kameratskapet de hadde under tjenesten. Flere av disse oppsøker veteranorganisasjoner og veterantreff for å oppleve fellesskapet sammen med andre veteraner.

Ivaretagelse + oppfølging = anerkjennelse

I oppfølgingsplanen «I tjeneste for Norge», stadfester syv statsråder ansvaret for oppfølgingen av alle som har vært ute i internasjonal tjeneste for Norge.

Ivaretagelse av veteraner er med andre ord ikke bare en jobb for Forsvaret.

En veteran kan være hvem som helst, men alltid bosatt i en kommune i Norge.

NVIO, avd. Hamar og omegn

Stiftet 16. oktober 2001

Medlem av NVIO, Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner

NVIO avd. Hamar og omegn er en aktiv lokalforening, som sammen med over 50 andre lokalforeninger i hele landet, er organisert i sentralforbundet Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner (NVIO). NVIO er en partipolitisk uavhengig og frivillig organisasjon for militært personell som har deltatt i internasjonale operasjoner og deres pårørende, og er det største landsomfattende veteranforbundet, med nærmere 7000 medlemmer. Gjennom kameratstøttearbeid driver de et omfattende, frivillig, forebyggende arbeid blant veteraner og deres pårørende. De arrangerer veterantreff, turer og ulike aktiviteter og vil være en mest mulig profesjonell interesseorganisasjon for alle veteraner fra utenlands operasjoner.

De vil framheve den kompetanse veteranene har skaffet seg ved tjeneste i urolige deler av verden, en ressurs kommunene kan ha nytte av.

Det er eksempelvis mange flyktninger i kommunene. Veteraner har tjenestegjort i områder av verden som mange av disse har flyktet fra, som Midt - Østen, Balkan og Afghanistan. Dette har gitt oss veteraner innblikk i kulturer som er fremmed for nordmenn flest. Videre er veteranene vant til å løse oppdrag med begrensede ressurser og stort tidspress.

NVIO har etablert veteranregister, og kan tilby kommunene bistand i form av personellressurser ved behov.

For mer opplysninger se <http://nvio.no> og trykk på "Bli medlem».

2 Anerkjennelse

Seremonier og offentlige markeringer er et viktig og synlig uttrykk for samfunnets anerkjennelse av både innsatsen og den enkelte veteran. Dette bidrar til å ivareta historien, og det knytter bånd mellom Forsvaret og samfunnet.

Lokale markeringer er av stor betydning for å favne flest mulig, og bidrar til å synliggjøre at veteraner også er en del av lokalsamfunnet.

8. mai - Frigjørings- og veterandagen

8. mai er Frigjørings- og veterandagen. Dette er den viktigste dagen for å markere anerkjennelse for veteraner fra andre verdenskrig, og samtidig trekke linjene frem til dagens veteraner.

Kommunene viderefører det felles årlige 8. mai arrangementet for veteranene i kommunene, med ordføreren som vertskap. Hamar kommune organiserer og administrerer arrangementet, og vertskapsrollen går på omgang blant kommunene.

Alle veteraner i kommunene inviteres, og veteranenes familie og pårørende ønskes velkommen til å delta. Også veteraner utenfor kommunene har anledning til å delta. Den seremonielle delen av arrangementet gjennomføres ved veteranmonumentet i Strandgateparken i Hamar, med påfølgende mottakelse i Hamar rådhus. Under arrangementet vil det være tale til veteranene.

Andre tiltak som kommunene kan bistå med:

- Markering av FN-dagen 24. oktober
- Medaljeoverrekkelser til veteraner som ikke har fått en medalje fra Forsvaret

3 Ivaretagelse

Forekomst av vedvarende plager, i form av fysiske skader og psykiske lidelser, varierer blant annet med type opplevelser og påkjenninger. Norske tall fra Afghanistanundersøkelsen 2012 (totalt 7155 soldater som tjenestegjorde 2001-2011) viser at ca. 5 % hadde psykiske plager i gjennomsnitt 4 år etter endt tjeneste.

Soldater og ledere blir i dag undervist om normale psykiske reaksjoner, faresignaler og tiltak. Man ønsker å få kontakt med og hjelpe soldater med psykiske plager så tidlig som mulig før symptomene forverrer seg.

For å oppnå dette besøker man kontingentene midtveis under oppdraget for å høre hvordan det går, og hvordan personellet opplever situasjonen og belastningene. Ved hjemreise lander man et par dager utenfor Norge, for å snakke sammen og ventilere hva personellet har vært gjennom og den enkeltes håndteringen av dette. I tillegg gjøres en screening av opplevd belastning og symptomer. Screeningen forutsetter imidlertid både at soldaten har erkjent et problem, og at de ønsker å si fra om dette. Ny screening gjøres av Forsvaret etter 3-6 mnd.

Kommunene er ansvarlig for at personer som er bosatt i kommunen tilbys nødvendig helse- og omsorgstjeneste.

Det kommunale hjelpeapparatet skal være kjent med at årsaken til fysiske og psykiske helseplager kan være belastninger i tilknytning til internasjonale operasjoner, også når det ligger langt tilbake i tid.

Utfordringer for veteranene er at det er en høy terskel for å be om hjelp. Ofte er det pårørende som tar initiativ til dette.

God kunnskap om, og koordinering mellom tjenestene i kommunens hjelpeapparat, er viktig.

Det regionale ressurscenteret for vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS-øst) har en viktig rolle som fagnettverk inn mot de kommunale helsetjenestene og spesialisthelsetjenesten. De gjennomfører kurs og andre kompetansehevende tiltak for leger, psykologer, annet helsepersonell, NAV-ansatte, samt personell som jobber med barn og familier.

NAV Elverum har et eget kompetansemiljø for veteransaker. Dette fagmiljøet bistår både personellet og saksbehandlere ved de lokale NAV-kontorene over hele landet i saksbehandlingen.

Veteranorganisasjonene gjennomfører selv medlemsarrangementer og veterantreff. De driver i tillegg frivillig kameratstøttearbeid hvor forebyggende arbeid blant veteraner som sliter og deres pårørende, alltid er i fokus.

Anbefalinger:

- Grunnet mulig høy terskel for veteraner for å kontakte hjelpeapparatet, mener vi at lavterskeltilbud innen psykisk helse vil være et egnet tilbud
- Etablere en kommunal veterankontakt (en ansatt med erfaring fra internasjonal tjeneste) som kan veilede og fungere som døråpner til kommunens øvrige tjenester
- Informasjonsmateriell rundt ulike helsetilbud bør være lett tilgjengelig
- Benytte kompetansemiljøet ved RVTS Øst til kursvirksomhet
- Informasjon om tilbud til veteraner på kommunens hjemmeside

4 Oppfølging

Der veteraner har fått problemer som følge av sin tjeneste i internasjonale operasjoner kan dette få følger for deres familie og pårørende og involvere flere kommunale instanser. Oppfølging må skje med bakgrunn i definerte behov. Dette kan gjelde både veteranen og veteranens familie og pårørende.

Målet må være at de kommunale tjenestene lettere kan skaffe seg informasjon om veteranenes ulike behov for oppfølging av helse, og hvor de mest kompetente miljøene finnes. En veterankontakt i hver kommune kan ivareta dette.

Ved mere komplekse problemstillinger vil det være behov for flere faginstanser. Det er da avgjørende med tilstrekkelig samhandling og kommunikasjon både mellom faginstanser og tjenestenivåer for ønsket resultat.

Anbefalinger:

- Fastlegene er en gruppe som kommer i kontakt med hele befolkningen, inkludert veteraner, både ved sykdom og andre utfordringer. Det er viktig at fastlegene er observante på at hendelser noen av veteranene har vært involvert i under tjenesten, kan være årsak til sykdom og andre problemer i hverdagen.
- NAV kan søke bistand fra kompetansesenteret i NAV Elverum ved behov.
- Barnehagene og skolene bør anmode foresatte som deltar i internasjonal tjeneste om å informere skolen om dette. Det kan være utfordringer og belastninger knyttet til slik tjeneste som berører barna og der skolen og barnehagen kan bidra med oppfølging fra ulike støttetjenester i kommunen som helsestasjonen, skolehelsetjenesten og PPT mv.
- Kommunene yter tjenester i forhold til problemer med rus. Ved behov for spesielle tiltak vil veteranen kunne henvises videre.
- Veteranplanen gir nyttig informasjon angående støttegrupper og øvrige tiltak.
- De psykiske helsetjenestene i kommunene har ikke egne verktøy eller tiltak for veteraner i dag. Tjenesten tar imot henvisninger og behandler de på lik linje med andre som har rett til denne tjenesten. De psykiske helsetjenestene vil henvisne videre om det skulle være behov for ytterligere tiltak.

5 Et sted å være for veteranene

Veteranene og deres familier har behov for et sted å møtes. Det betyr svært mye også for familiene å kunne treffe andre i samme situasjon. Det gjelder både for sosialt samvær og for å kunne bistå veteraner som trenger hjelp raskere enn de kan få gjennom andre kanaler.

NVIO har personer med kompetanse innen Kamerat- og Familiestøtte og kan veilede veteraner videre. Ved å ha tilgang på egne lokaler kan slik Kamerat- og Familiestøtte organiseres på en bedre og mer systematisk måte.

I tillegg ønsker de å skape et levende og attraktivt miljø også for yngre veteraner.

NVIO ønsker primært tilgang på lokaler i Hamarområdet (et eget sted der de kan møtes).

Anbefaling:

- Kommunene gir en samlet støtte til NVIO med inntil kr 50.000,- pr år til å finansiere leie av et egnet lokale i Hamarområdet. Støtten reguleres i henhold til konsumprisindeksen (KPI).
- Støtten gis i form av tilskudd til Veterandagen 8. mai og faktureres kommunene i henhold til innbyggertall.

6 Ressurser og kontakter for veteraner og pårørende

Hvem	Hva	Kontakt
NAV Elverum	Kompetansesenter for veteransaker. Spesialkompetanse på veteransaker	555 53 333
Bæreia Kongsvinger	Forsvarets veteransenter https://forsvaret.no/tjeneste/veteraner/veteransenteret	628 20 100
NVIO	Norges veteranforbund for internasjonale operasjoner www.kameratstotte.no	800 48 500 940 12 200
NVIO	Avdeling Hamar, Løten, Stange, Ringsaker https://nvio.no/lokalforeninger/nvio-hamar-og-omegn/ Face book: NVIO, avd. Hamar og omegn	post@hamar.nvio.no
SIOPS	Veteranforbundet SIOPS, skadde i internasjonale operasjoner www.siops.no/veteran	226 95 650 post@siops.no
Bufdir	Tilbud til veteranfamilier i Forsvaret www.bufdir.no Avdeling Hamar dekker bl.a. kommunene Hamar, Løten, Ringsaker og Stange	Time 466 17 150 Annet 466 17 150 Familievernkontoret.innlandet@bufetat.no bufetat.no
Veteran-kontakt	Hamar: Løten: Ringsaker: Stange:	
Fastlege	Helse	www.helsenorge.no

Forsvaret

Forsvaret tilbyr ulike typer støtte til soldater, veteraner og deres nærmeste.

Tilbudene er vist på forsvarnets nettsider: www.forsvaret.no/veteraner/

- **Telefon 800 30 445:** Forsvarets grønne linje, et samarbeid mellom Forsvaret og Kirkens SOS
- **Telefon 800 85 000:** Forsvarets «åpne dør» for veteranhenvendelser (hverdager mellom 8 – 15)
- **Telefon 230 979 30:** Institutt for psykiatri og stressmestring og Nasjonalt militærmedisinsk poliklinikk (Akershus festning)

SMART – er en APP utarbeidet av Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS). Dette er en verktøykasse for å hjelpe veteraner og andre som arbeider i kriseområder med stressmestring. Appen er gratis.

7 Budsjett

Hva	Budsjett
Støtte til husleie	50 000
Støtte til veterandag	45 000
Totalt	95 000

Fordeling av kostnader

Kommune	Innbyggertall 3. kvartal 2018	Fordeling kr
Hamar	31156	31 488
Løten	7664	7 746
Ringsaker	34385	34 751
Stange	20794	21 015
Sum	93999	95 000